

**Nemzeti Kulturális Alap
Igazgatósága részére**

Pályázati azonosító: 2313/0127

1388 Budapest, Pf. 82.
1085 Budapest, Gyulai Pál u. 13.
Fax: 327 44 70
Tel: 327 43 00

Budapest, 2012. 04.05.

Szakmai beszámoló

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Igazgatósága által a Múzeumi Szakmai Kollégium 046/23/10. számú döntése alapján biztosított, vissza nem térítendő támogatás felhasználásáról

Az Iparművészeti Múzeum az NKA Múzeumi Kollégiumától **10.700.000.- forint** vissza nem térítendő támogatásban részesült a *Főúri öltözetek az Esterházy kincstárból* című kiállítás és a hozzá kapcsolódó *Égi harmóniák* című múzeumpedagógiai program megvalósítására.

Az Iparművészeti Múzeum 2010. decemberében jelentette meg - **NKA támogatással** - a fraknói Esterházy-kincstár teljes textil-anyagát feldolgozó, **magyar nyelvű szakkatalógusát**. Az Iparművészeti Múzeum Textil- és Viseletgyűjteményében őrzött Esterházy-textíliák negyed évszázada folyó kutatásának tudományos eredményeit összefoglaló katalógus megjelentetésével egy időben a múzeum – ugyancsak **NKA támogatással** – *Főúri öltözetek az Esterházy kincstárból* címmel állította ki a kincstár teljes textilgyűjteményét a múzeum Hőgyes-szárnynának első emeleti négy reprezentatív termében.

A kiállítást Pásztor Emese és Tompos Lilla művészettörténészek rendezték. A 2010. december 20-án rendezett megnyitó ünnepségen Takács Imre főigazgató és Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter köszöntette a vendégeket; a kiállítást R. Várkonyi Ágnes professzor asszony nyitotta meg.

A 16-17. század egyik leggazdagabb magyar főúri kincstáraként nyilvántartott Esterházy-kincstár műtárgy-együttese a súlyos háborús sérülések ellenére is ma több mint 300 nyugat-európai, hazai és keleti iparművészeti remekművet: 210 ötvösmunkát, ékszert, fegyvert stb.,

27 porcelánt-, üveget- és hegyikristályt, valamint 67 textíliát foglal magába, s alkotja a magyar művelődéstörténet páratlan műtárgyegyüttesét. A kincstár különálló részét képezik az Esterházy textíliák, a férfi- és női főúri viseletek; lakástextíliák: kárpitok, terítők, paplanok, ágytakarók stb.; valamint az európai és török díszlőfelszerelések: dísznyergek, ló- és nyeregtakarók, tegezek stb. E gyűjtemény bemutatásával az Iparművészeti Múzeum arra vállalkozott, hogy – **a kincstár történetében először** – a nagyközönség elé tárja a magyar főúri pompa és gazdagság egykori „fokmérőjeként” ismert **Esterházy kincstár teljes textilanyagát**. A látogató a textíliákon keresztül megismerkedett a korszak itáliai, francia és török szövőművészetének, a hazai és külföldi fém-, bőr-, varró- és hímzőművesség, továbbá a paszományos- és csipkekészítő műhelyek remekeivel, a magyar főúri családok (Esterházy, Thurzó, Thököly, Bethlen, Kéry, Lorántffy és Oláh) ruhatárának páratlan darabjaival, a kastélyokat, lakószobákat díszítő lakástextíliákkal, valamint a pompára való díszlőfelszerelésekkel.

A kiállított anyag – tükrözve a kincstár egykori felosztását- négy egységre, négy teremre tagolódott. Az első teremben a családi ereklyéknek számító, jeles személyekhez köthető tárgyak, viseletek, valamint a hadizsákmányból származó vagy diplomáciai ajándékként kapott, kiemelkedő darabok kerültek bemutatásra: I. Lipót, Sobjeski János és mások viseletei; a világhírű Szafavida selyemapplikáció, valamint néhány ajándékba kapott, pompás oszmán-török dísz ötvösmű.

A második teremben a kincstár 16–17. századi magyar viseletet reprezentáló, 21 darabos öltözk-együttese kapott helyet. A férfi viseletek közül Esterházy István és Pál mentői, dolmányai mellett Esterházy László páncélinge, a női viseletek közül három, gazdagon hímzett bársonyszoknya és egy vállfűző maradt fenn az utókorra. A magyar főúri viseletről kialakult ismereteinket a kincstár női- és férfi ékszerei közül néhány szép darab, valamint a családtagokról készült egész alakos portrék gazdagították.

A harmadik terem a lőfelszereléseket (*lőöltözeteket*) mutatta be. Az értékes magyar és európai készletek között előkelő helyet foglaltak el az arannyal-ezüsttel gazdagon hímzett, oszmán-török nyergek, ló- és nyeregtakarók, íj- és nyíltegezek stb. Az Esterházy lőfelszerelések 36 tétele közül 26 török vagy keleti munka. Az ékkövekkel kirakott, aranyhímzéssel dúsan díszített textíliák mellett a kincstár egykori gazdag fegyver-készletét néhány díszfegyver és egy magyar pisztolytok képviselte.

A negyedik teremben az Esterházy lakószobák egykori gazdag berendezéséhez tartozó textíliák, a hímzett ágytakarók, paplanok, díszes asztalterítők kaptak helyet, továbbá egy, a magyar textilanyagban egyedülálló ágyfüggöny-készlet volt látható. A terem közepén három, körüljárható vitrinben elhelyezett férfi viselet: Esterházy Pál zománcos kapcsokkal záródó, csipkeborítású esküvői dolmánya; egy hímzett, gyöngyös dolmánya, valamint egy arannyal átszőtt selyemszövetből szabott, arancscsipkével borított, aranyfonallal és korallszemekkel hímzett ünnepi mentéje egészítette ki a sík textíliák nyújtotta látványt.

A gyűjtemény az 1945-ös bombázáskor és azt követően a budavári Esterházy palota romjai alatt töltött négy esztendő alatt súlyos károkat szenvedett. A kincstár sérült darabjainak megmentésére, konzerválására az Iparművészeti Múzeum az 1960-as évek óta nagy hangsúlyt fektetett, s bár az elmúlt évtizedek alatt az NKA támogatásának köszönhetően számos műalkotás megújult, a következő restaurátor-generációknak is maradt még feladat. A kiállított tárgyak között egyaránt szerepeltek régen és újonnan restaurált, restaurálás alatt lévő darabok, valamint több mint félszáz éve megújulásra váró roncsok.

A látogatók érdeklődését állandó tárlatvezetések (felnőtt látogatócsoportoknak (466 fő), idegen nyelven külföldieknek (84 fő), diákcsoportoknak (290 fő), valamint előre meghirdetett időpontokban tartott ismeretterjesztő és tudományos előadások elégitették ki. 2011. május 9-én a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat tagjai számára tartott vezetést Pásztor Emese, aznap délután pedig a társmúzeumok számára meghirdetett szakmai napot is tartottunk. 2011. őszén *Műalkotások mint történeti kordokumentumok - az Esterházy-gyűjtemény kultúrhistoriai jelentősége* címmel szakmai előadássorozatot hirdetett az Iparművészeti Múzeum, amelynek programját a jelentéshez csatoljuk. A programsorozat a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat része volt.

A világhírű gyűjtemény minél szélesebb körű bemutatása céljából a kincstárról számos újságcikk jelent meg, illetve TV- és rádióriport készült. A kiállításról a nemzetközi szaksajtó is beszámolt, cikket közölt róla pl. a keleti textíliák nemzetközileg legismertebb folyóirata, a HALI (HALI 168, 2011 nyár, az Esterházy-kincstár perzsa kárpitjával a címlapon). A kiállítás sajtóviesszhangjából válogatást csatoltunk a jelentéshez.

A nagy sikerre való tekintettel az Iparművészeti Múzeum a kiállítást meghosszabbította 2012. január 22-ig, így az összesen 13 hónapon át látogatható volt, és ezen időszak alatt a múzeum legsikeresebb kiállításának bizonyult.

A kiállítást 2010. december 21. és 2012. január 22. között mintegy 35.000 fő látogató tekintette meg, nem számolva a Múzeumok Éjszakája 11.366 fő látogatóját, akik számára a kiállítás szintén nyitva állt.

A szakmai beszámoló az alábbi internetes címen érhető el letölthető formában:

<http://www.imm.hu/palyazatibeszamolok>

A kiállítás honlapja, fotókkal, letölthető tablószövegekkel továbbra is elérhető az alábbi címen:

<http://www.imm.hu/esterhazy>

2011. 04.05

dr. Jékely Zsombor
gyűjteményi főigazgató-helyettes

ELŐADÁSSOROZAT AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

Műalkotások mint történeti kordokumentumok -

az Esterházy-gyűjtemény kultúrhistoriai jelentősége

Az Iparművészeti Múzeum *Főúri öltözetek az Esterházy-kincstárból* című, nagy sikerű kiállítása 2012. január 15-ig tekinthető meg. A tárlaton bemutatkozik a nemesi család Közép-Európában is egyedülállónak számító 21 darabos öltözők-együttese. A kincstár további részét képezik elegáns lakástextilek, ágytakarók, terítők, sőt lőöltözetek is. A textilekkel együtt ötvösmunkák és az Esterházy-család tagjait ábrázoló festmények, metszetek teszik teljessé az élményt, nemcsak rendkívüli alkotásokat, de egy letűnt időszak életmódját is felvillantva.

Az Iparművészeti Múzeum és az intézmény Baráti Köre előadássorozatot kapcsol a páratlan tárlathoz. A programok novemberben, szerdai napokon, délután **17 órakor** kezdődnek a múzeum **első emeleti Dísztermében**.

A sorozat programja:

2011. november 2.	Miklós gróf és fia, Pál herceg – a két nádor életútja és művészetpártoló tevékenysége
Előadó: Szilágyi András
2011. november 9.	17. századi főúri ruhatárok a források tükrében
Előadó: Tompos Lilla
2011. november 16.	Oszmán-török gyűjtemények Közép- és Nyugat-Európa múzeumaiban
Előadó: Pásztor Emese
2011. november 23.	Ünnepi ceremóniák, nagy múltú tradíciók – királykoronázások Magyarországon a 16-17. században
Előadó: Gulyás Borbála
2011. november 30.	A textíliákat díszítő fémfonalak készítés-technikája a természettudományos vizsgálatok eredményei alapján
Előadó: Járó Márta

Az előadások ingyenesen látogathatók.

Iparművészeti Múzeum

1091 Budapest, Üllői út 33-37.

Telefon: + 361 456 5107

E-mail: info@imm.hu

Bővebb információ: www.imm.hu/esterhazyeloadas

Égi harmóniák című múzeumpedagógiai program

A kiállításhoz gazdag múzeumpedagógiai program kapcsolódott. A tematikus vezetések és a kiállítás anyagához kapcsolódó, általános iskoláknak és középiskolásoknak külön tematikával felépülő csoportos foglalkozások (Kincstárnok kerestetik; Nyomozás az Esterházy leltárak szövevényes világában, Páncéling, buzogány, nyílvesző, lószerszám – barangolás a magyar-török harcok világában, Pompás főúri öltözetek) nagy sikerrel futottak - egész 2011 folyamán a csoportok döntő többségben az Esterházy kiállításhoz kapcsolódó programokra jelentkeztek be.

A kiállításhoz két kiemelt múzeumpedagógiai, családi nap is kapcsolódott:

2011. február 27. vasárnap 10.00 -17.00: Családi nap - Barokk vígasságok az Iparművészeti Múzeumban címmel.

Apródok udvara

Játékos foglalkozás apróknak és ovisoknak 3-6 éves korig.

Kézműves műhelyek udvari mesterekkel

Barokk maskarás öltöző

Barokk szabó műhely

Gombkészítő műhely

Ötvös műhely

Fegyverkészítő műhely

Álarckészítő műhely

Camera obscura

11. 00 – 12.00 Tárlatvezetés felnőtteknek a Főúri öltözetek az Esterházy-kincstárból c. időszaki kiállításon

11. 00 -12.00 Interaktív tárlatvezetés gyerekeknek a Főúri öltözetek az Esterházy-kincstárból c. időszaki kiállításon

14.00 -15.00 „Esterházy artactivity” minden játékos kedvű emberfiának

16.00- 17.00 Garabonciás Együttes- élő árnyjáték, Órajáték Haydn zeneciklusára , kelekótya zenészek, pantomim tréfa, rokokó táncház

A kiállítás zárásakor, 2012. január 22-én, a Magyar Kultúra Napja alkalmából rendkívüli családi nappal búcsúztatta a múzeum az Esterházy textíliákat.

Műhelyfoglalkozások az üvegcsarnokban

13:00 – 16:00 Táskakészítés

Szitanyomás akár hozott textilekre (pólókra)

Ékszer- és buzogány készítés

Tárlatvezetések

Gyerekeknek

13:30 Kincstárnok kerestetik! – játékos tárlatvezetés az Esterházy-kiállításban, utána ruhapróba (a kiállítás folyosóján)

15:00 Kincstárnok kerestetik! – játékos tárlatvezetés az Esterházy-kiállításban, utána ruhapróba (a kiállítás folyosóján)

Felnőtteknek

13:00 Az életre kelt kincsek – szakmai vezetés az Esterházy-kiállításban

14:30 Az életre kelt kincsek – szakmai vezetés az Esterházy-kiállításban

Fotók a kiállításról (Áment Gellért felvételei)

